

Bérlemény (TDK 4 oldalas kivonat)

Kiss Tamás

Kállay Ferenc

Prof. Puhl Antal Habil DLA

Építészmérnöki Tanszék

Debreceni Egyetem, Műszaki Kar
Debrecen, Magyarország
kt880830@gmail.com

Építészmérnöki Tanszék

Debreceni Egyetem, Műszaki Kar
Debrecen, Magyarország
kallay.epitesz@t-online.hu

Építészmérnöki Tanszék

Debreceni Egyetem, Műszaki Kar
Debrecen, Magyarország
puhl@eng.unideb.hu

I. ELŐSZÓ

„Nekem is meg kellett tanulnom, hogy nincs családi ház család nélkül, és nincs templom hívők nélkül; tehát az élet az első és fontos, nem pedig az építészet. Ennek belátásához kell némi alázat...[1]”

Bodonyi Csaba

II. BEVEZETÉS

A kiindulópont nem az építészet, nem is a város, hanem az EMBER. A közösségi lakozás kérdéseire keresem a regionális választ, amelyet a fejlett európai társadalmak többsége szinte már kőbe vésett és sikeresen alkalmaz. Nyilvánvalóan nem csupán náluk kell keresni a megoldásokat a működő példák elemzésével. Saját lakozási szokásainkat is tüzetesen végig kell elemeznünk és a külföldi példák részleteinek megértésén keresztül honosítani azokat. A működő kortárs és kortársnak mondható „cohousingok[2]” széles skáláján történő vizsgálatával kívánom kiábrítani a hazaiak alapjait, visszanyúlva a történelemben messzemenően, hogy fényt derítsek arra, milyen közösségi létformák álltak fenn és miként működtek, talán hozzájárulva a jelen megértéséhez.

Végpontként eljutva napjainkhoz, részletesen kifejtve az építészeti kísérletem elméleti folyamatát, amely egyben a Mesterdiplomám tervezési témája is. Utóbbi nem más, mint egy modell, amely olyan építészeti gondolkodás mentén szerveződik, mint a participatív tervezés, interakció, fenntarthatóság, ökológikus szemlélet és az adatépítészet.

A témaválasztásom azért esett a „cohousingra”, mert érdekesnek találtam, hogy hazai viszonylatban egyetlen működő példát sem találni. Kezdeményezések azonban léteznek, és a dolgozatommal reményeim szerint hozzájárulhatok ezen lakhatási forma megismeréséhez és népszerűsítéséhez, mert ez megoldást jelenthet a magyarországi lakásproblémákra.

III. A KÖZÖSSÉGI LAKOZÁS GYÖKEREI, TÖRTÉNETI ELŐKÉPEK

A. Községi létformák történeti fejezetei a 19. sz. végéig

1) Kezdetek

Az építészettörténeti korok áttekintése során az ókori Egyiptomban, a mai El-Amarna közeli alacsony fennsíkon lakótelep létesült, minden bizonnyal a királyi sírokon dolgozó munkásokat kiszolgálva i.e. 1525 körül. Ezek a telepek a

munka, együttműködés köré szerveződtek, építészeti kialakításukat a praktikum, a természet ismerete és a védelem határozta meg.

2) Római birodalom bérházai

Óriási volt a kontraszt a köztéri (közösségi terek) és a privát lakóterek közötti minőségben, azonban a csaknem teljesen nyitott tabernák és a hozzájuk kapcsolódó terek nevezhetőek átmeneti/félprivát, vagy „nem védhető” tereknek[3]. Az egyiptomi példával összevetve, kijelenthetjük, hogy a közösségi lakozást meghatározó fontos funkcióhármast a közösségi terek vonatkozásában fejlődött jelentősen, a társadalommal egyöntetűen.

3) Egészen az ipari forradalomig

A társadalmi változások folyamán a klasszikusnak nevezett családmodell megszűnt, ez befolyással bírt a nemi szerepekre. Míg a gazdag és középosztálybeli jobb módú emberek a kedvezőbb környezeti adottságú, külső részeken laktak, – hasonlóan a római kori városokhoz – addig a szegényebb, munkássorban lévő emberek az ipari területre telepített bérlakásokba tömörültek.

Az új egészségügyi törvények komoly hatással voltak a várostervezésre, ezáltal a körülmények fokozatosan javultak.

B. Az ipari forradalom után

1867-ben létrejön a New York-i Állami Bérház Törvény, melyet 1879-ben átdolgoznak úgy, hogy minden lakható szobában kötelező egy nyitható ablak a szellőztethetőség miatt. A térkapcsolatokat és a beépítést vizsgálva, 50 év alatt jelentős fejlődésen ment keresztül a New York-i bérlakás történet.

C. A „co-housing[4]” 1800-1920 között

Az alapja egy építészfórumról átvett 2014. április 11-i publikáció tömörített – helyenként saját gondolatokkal tűzdelt – kivonata, mely a „Közösségekben élni - kóperatívok és szövetkezők” címet viseli[5].

Az első terveket az ipari forradalom okozta rossz lakozási feltételekre reflektáló, javító szándékú kezdeményezések születtek, amelynek helye Anglia volt. Ilyen kezdeményező volt Robert Owen Közösségi modellje („New Lanark”, Lanarkshire, 1800-1825). „– az egyén és a közösség viszonyáról, illetve annak tereiről kezd el gondolkodni. – megmutatja, hogy a felülről jövő kezdeményezések és azok sikere is milyen fontos a társadalmi fejlődéshez. – mutatja,

hogy mennyire összetett kérdés a lakozás minősége, az emberek "boldogsága" mennyi tényezőtől függ[6]."

A Familistere épületei egy önálló kb. 1200 fős közösséget foglaltak magukba a városban belül!

Mary Gillies az egyén privát szféráját kívánta előtérbe helyezni és a társasági élet javítása volt a célja. Edward V. Neale többszintes épületénél felmerült a kérdés a közösségi terek elhelyezését illetően! ("Egyesületi otthon", 1860)

A „middle-class housing” kapcsán az angol Whiteway közösség – ahol a férfiak és nők már egyenlőségben éltek – 1898-ban saját magának épített házat. – Tekinthejünk tudatos közösségi tervezésnek.

Ebenezer Howard lechworth-i "Homesgarth"-ja rendelkezett menedzsmenttel és megfogalmazta, hogy mindig a kor igényeihez mérten kell megválaszolni a lakozás kérdéseit. A Kollektivhus az első ismert példa arra, hogy az önkormányzat és kezdeményező együttműködjön. (A telek önkormányzati tulajdonú volt és ez fedezetet biztosított a hitelfelvételhez - Otto Fick, Dánia, 1903)

Az Amerikanderhausban a lakások egy központi folyosóra voltak felvezve, amely szélességéből adódóan félprivát térként funkcionált. (Oskar Schwank, Svájc)

Ezek a kísérletek hosszabb-rövidebb idő után mind-mind megbuktak különböző okokból kifolyólag, mely jól szemlélteti az együttélés nehézségeit, de hagytak maguk után egy-egy fontos gondolatot, amelyekre érdemes a mai cohousingoknál is odafigyelni. A tervek leginkább a gazdasági szempontokra koncentráltak, de arról nem igazán esett szó, hogy miként fognak itt élni az emberek. Ettől kezdve Európa szerte, országoként is intenzív, egymástól független fejlődés indult a co-housingok terén.

D. A '60-as évek dán „cohousing” modellje

Ezek a modern lakóközösségek először Dániában, az 1960-as években jelentek meg, mely a falusi közösségi létforma és a városi élet előnyeinek szimbiózisa.

Trudslund lakóközösség, Birkerød, Koppenhága (1979-1981): Az egyik első európai cohousing, mely most is jól működik, 33 lakásos csoportházas beépítést valósítottak meg a családok. Itt a lakóházak egyéni tulajdonúak, de van egy közös tulajdonban lévő, 450 m²-es közösségi épületük.

A beépítésben a közösségi ház és a hozzá kapcsolódó terasz jó pozíciója és kialakítása szinte „nyújtja a karjait” a privát egységeknek, valamint kialakul előtte egy közösségformáló tér. A privát lakóegységek finom eltolásaiból és kinyúló nappali terük tagjaival szépen szeparálódnak le a privát hátsó kerteket a természet lágy öle felé nyitva. A kétoldali lakóegységek között kialakult „utca” helyenként kiteresedik, szűkülő-táguló pulzálást idézve elő. Ezek nyújtanak félprivát tereket. A privát zónák élményét a terepadottságok lekötésével kialakult szintkülönbségek növelik. Alaprajzi elrendezésük változó, láthatóan egyéni igényekre szabott, egyszerű szerkesztésű.

Dánia, Jystrup Savværk lakóközösség (1982-1984): Szintén a Vandkunsten iroda közösségi lakóegyüttese 21 családdal, akik egy üvegezéssel fedett utca mentén osztják meg egymással a közösségi funkcióikat, amely lényegében a Trudslund-ot továbbfejlesztve jött létre. A privát szféra nagy hangsúlyt kap, amely az udvarban, emeleti teraszokban és a padlósík váltásokban mutatkozik meg.

E. Cohousing a nagyvárosokban – **Sargfabrik, Bécs** (1980-)

Egy romos koporsógyár újjáépítésével jött létre 1996-ban az első épületegyüttes, ami később tovább bővült. Jelenleg több mint 200 ember él itt 112 lakóegységben, ahol a lakásokat bérleti rendszerben használják. Ezek a privát egységek a variábilis belső falaknak köszönhetően egy, két és három szintesre alakíthatóak, így új lakók esetén, a változó igényekhez mérten tudnak alkalmazkodni. Olyan funkciók vannak itt, amelyek a környéken nincsenek jelen, így szükségszerűek. Napjainkra már a fenntarthatóság és környezettudatosság alapeleme a cohousingoknak, amelyek itt is megjelennek: napenergia felhasználása, komposztálás, haszonkert. A belső udvar és a kiszélesedett külső folyosók jól használható, félprivát zónákat képeznek. Napjainkban ismét országoként is szerteágazó formációi vannak az ilyen és ehhez hasonló közösségeknek és az azokat „szolgáló” kortárs építészeti megoldásoknak, amelyekben egyre nagyobb hangsúlyt kap az ökotudatos szemlélet és a fenntarthatóság.

IV. A COHOUSING NAPJAINKBAN - KONKLÚZIÓ

A vizsgálódás során arra jutottam: egy biztos, kényszerrel nem lehet lakóközösséget összetartani! Az ember alapvetően társas lény, és önmagának kell letennie a voksát amellel, hogy képes-e bárminemű közösség-orientált lakóhelyen élni. A másik nagy kérdés, hogy meg tud-e küzdeni azzal, hogy valami nem az ő tulajdona, tudja-e otthonként kezelni abban az esetben ha csak bérlő a lakást. Véleményem szerint ez nagyban függ a lakókörnyezettől, az ott élő emberek egyenlőségű moralitásától. Az egyenlőség alatt nem egyforma értendő, sőt, az emberek „sokszínűsége” tudja lemodellezni azt a működőképes lakóközösséget, amely folyamán egy mikro, vagy éppen makro (lásd: Sargfabrik) környezetben életre tud kelni. Viszont az utóbbi példa folyamán; az építészet önmagában kevés, a megtervezett és kivitelezett épületeket az emberek töltik meg élettel, az építészet – bár vitathatatlanul nagy szerepet játszik – csak keretezi mindezt. Azzal, hogy csak bérlők és egyesületi keretek között léteznek, a fejlesztésekre is több lehetőségük nyílik, valamint egyenrangúan viszonyulnak, és azonos szintű anyagi és szociális felelősségvállalást tanúsítanak a közösségi terek és egymás iránt – ellentétben egy „mezei” társasházzal, ahol a tulajdonviszonyok magánjellegűek és mindenki a sajátját tartja szem előtt. Nyitott ház, nyitott emberekkel és nyitottak a funkciók a városra és a világra. A közösségi funkciók mindenki számára elérhetőek és jó befektetést biztosítanak a lakóknak a további fenntartásra, karbantartásra, üzemeltetésre, bővítésre, fejlesztésre.

Összefüggés mutatható ki az építészeti terek kapcsolatai és az emberi kapcsolatok között; az ismerkedés a velünk egy szinten és hozzánk közeli szinteken élőkkel alakul ki könnyebben. Ebben egy körülbelüli határt jelent a hat emelet magasság.

Fontos szerepük van a „nem védhető tereknek”, amelyek a mikrokörnyezetünkhöz szorosan kapcsolódó félprivát, átmeneti tereket jelentik. Kialakításuk döntően befolyásolja a privát tereinkről bennünk kialakuló képet, érzéseket, továbbá átvezetést jelent a publikus, közösségi terekből, egyfajta fokozatosságot képezve. A Miskolci Kollektív Ház esetén ezek hiánya fennállt, és a nem kellően árnyalt átmenetek – a lakóegységek és közösségi terek között – le is olvashatóak az

alaprajzokról. Mind a három territóriumnak meg kell jelennie, ez kifejezetten fontos a belvárosi több szintes házaknál és ebben mi, építészek döntünk – ideálisabb esetben a lakók is – a terek megfelelő szerveztségével és a belsőépítészeti gesztusokkal. Ezek ismeretében nehéz feladat elé állítja az építészeket, mert ahány lakó, annyi különféle igény jelenik meg. A participatív tervezésnek azért megvan az az előnye, hogy a résztvevő emberek tudatában vannak annak, hogy az elképzeléseik szerint, kontrolljuk alatt zajlott már a tervezési folyamat, ezáltal jobban magukénak érzik a tereket. Ez a létforma a jó kommunikáción, közösségi cselekvésen és gondolkodáson alapszik. Ezek a közösségi lakóhelyeken helyiségeket osztanak meg az emberek, ezért kulturált, merőben más magatartásformát követel meg.

A fejlett nyugati társadalmakban, manapság a családok kisebb egységei az ún. nukleáris családok együttélése figyelhető meg, amely társadalmi problémákat generál és terhet ró az egyes országokra. Nemcsak az egyedül maradt idősök körében, hanem a fiatalabb generációknál is egyre több az egyszemélyes háztartás. Az építészet és az építőipar csak lassan (vagy nem is) reagál ezekre a társadalmi változásokra, az eltérő és sokrétű lakhatási szükségletekre, valamint az emberek közösségi élet iránti egyre nagyobb igényeire sem. Ezekre a komoly változásokra és hiányokra nyújthatnak megoldást a „cohousingok”, melyek Európa keleti régiójában csak minimális számban fellelhetőek, hazánkban pedig ismeretlennek mondható ez a lakhatási forma.

V. MSC DIPLOMATERVEM, „AVAGY KIS TELEK - NAGY KÖZÖSSÉG DEBRECENBEN”

A. Bevezetés

A vizsgálódásom során eljutva a budapesti „REPLAN”[7] kutatásokig, amelyben nagyon szimpatikussá vált az 1. csoport javaslata a Rákosmente-i szuburbánus terület helyzetére, azaz alacsony-intenzív beépítésű, csoportházas cohousingot javasoltak a terület orvoslására, mégpedig participatív modellezési folyamat keretein belül, valós személyeket toborozva. A teljes folyamat végigtanulmányozása után jutottam arra a döntésre, hogy ehhez hasonló módon megkísérlem a megvalósítását egy debreceni belvárosi foghíjbeépítési szituációban.

B. Az első pont

A cohousing létrehozási folyamatot meghatározó öt fő pont szerint az első, hogy a közösség/csoport ÖNKÉNT és nonprofit módon megalakuljon és együttesen egy ideológiai, jogi és gazdasági társulásként tudjon működni. Ezt helyettesítve önkéntesek toborzásába fogtam, olyan embereket keresve, akiket érdekel a téma és kellően nyitottak az „új” dolgokra. A köreimben találhattam meg azon személyek táborát, akikre illett ez a profil; tehát néhány csoporttársam, valamint maga a konzulensem. Más irányú próbálkozásom ott merült ki, hogy egy több ezer tagot számláló műszaki kari KÖZÖSSÉGI csoportban egyetlen jelentkező sem akadt a nem építészek köréből. Így a társadalmi, életkor és foglalkozásbeli diverzitás növelése érdekében más jellegű megoldáshoz kellett folyamodom; a 8 segítőkész kolleginát/kollegát megkértem, hogy „hozzanak” valós és/vagy még akár nem létező lakótársakat, akikkel vizualizálni tudják jövőképeket egy

„lakásban”. A fiktív lakógyűléseken a választott hozzátartozókat a 8 fő képviseli, figyelembe véve az ő szempontjaikat is a lakozási igények terén. A következő lépés a közös értékek és célok definiálása volt, amelyre az első lakógyűlésen (2015.10.07.) került sor. Elkezdődött az INTERAKCIÓ.

A létszám a vártnál három fővel a minimális alá esett, amely egyrészt azzal is magyarázható, hogy a lakók szinte mindegyike átmeneti élethelyzetet tud csak elképzelni a leendő cohousingban. Egyes elmondások szerint addig élnének itt, amíg meg nem tudják teremteni a saját álomlakás vagy házra, illetve járművekre valót. Ebben esetenként belefért egy, akár két gyerek odaszülette a közösségbe, másoknál pedig az sem. Ezt egy jó kezdeti hozzáállásnak foghatjuk fel, miszerint a fiatalság először is ugródeszkának tekinti a közösségi lakhatást, akár csak egy albérteli lakást, vagy éppen egy kollégiumi szobát, amelyben többen laknak a takarékoság jegyében. Akkor mi képez különbséget?

Nem meglepő módon a lakóközösség az előnyöket a költséghatékonyságban, fenntarthatóságban, megosztásban, információáramlásban, nyitottságban, frissességben és az új ismeretségekben látta. Míg a hátrányokra vonatkozó meglátások inkább a későbbi, együttélési folyamatra terjedtek ki. Például: „a közösség tagjai között szakadás történik, lakók közti súrlódások során keletkező feszültségek oldása”. Ezért szükséges meghatározni közösen a hosszú távú célokat és értékeket, annak ellenére, hogy alapvetően egybevágnak a közösség érdekei, hiszen egy alulról jövő kezdeményezés során, önkéntes döntés alapján szerveződtek egy csoportba azért, hogy együttesen próbáljanak javítani lakozási feltételeiken, ezzel a normákon kívüli megoldással élve. Szerintem korrekt és előremutató, ha a leendő lakó érvényre juthat abban, hogy hogyan szeretne élni, ezáltal formálhatja önmaga és családja jövőjének tereit.

A preconcepciók között szerepeltek: „a centrumban de mégis nyugalomban, nyüzsgés és pihenés” ellentétpár címszavak és a privát és közösségi terek egyensúlya, amelyek legyenek kényelmesek és élhetőek. A lakók a tömegközlekedési eszközöket preferálták, valamint nagy szerepet kap a kerékpár használat. Végeredményben erre azért van szükség, mert a későbbi folyamat során ezek mentén hozzák meg a konkrét döntéseket, valamint vitás helyzetek és konfliktusok esetén a rangsorolt értékek hivatkozási alapként szolgálnak.

C. A második pont

A „szaktudás” bevonását és a megosztott funkciók meghatározását állapítja meg. Az előbbit jelen esetben én képviselem, utóbbin pedig a lakók fognak konszenzusra jutni. Erre a második lakógyűlésen (2015.10.14.) került sor. (1. ábra)

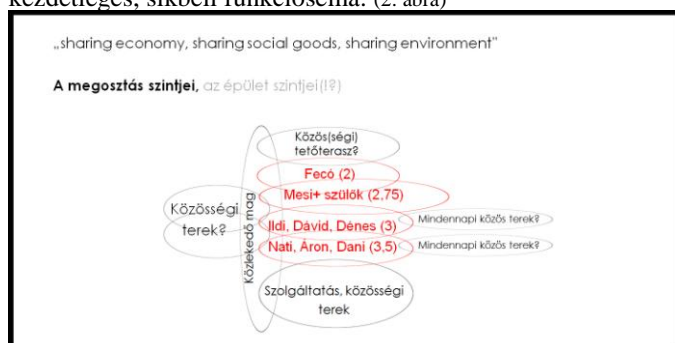

1. ábra: 2. lakógyűlés (szerző: Kiss Tamás)

A kezdetektől fogva nyilvánvaló volt, hogy valamilyen formában bevétel kell teremteni egy kifelé (is) irányuló szolgáltatással, amely hozzájárul a közösségi javakhoz, növelve a fenntarthatóságot.

„A társas együttélésnek különböző szintjei képzelhetők el. Az átlagos társasházakban is használnak közös tereket, ez az első szint. Második szint az, amikor a feltétlenül szükségesnél több közös tér jelenik meg, például közös használatú szauna, hobbiszoba. Hármasként szint, amikor a lakásba olyan közösségi téren kell keresztül menni, ami tervezetten találkozásra kész, huzamos tartózkodásra szolgál. Negyedik szint az, amikor a lakók nem is feltétlenül rendelkeznek teljes értékű lakásokkal, például a konyhát többen közösen használják.”[8]

Óriási segítséggel szolgált ez a lépés, hiszen kirajzolta az egyes lakócsoportok privát zónáit, amelyek akár az épület szintjeit is képezhetik, amennyiben sikeresen adaptálható a tervezési helyszínen alkalmazandó megfelelő beépítés adottságaihoz. A privát részeket a megosztási szinteknek megfelelő közösségi térkapcsolati halmazokkal és egy vertikális közlekedőmaggal összekapcsolva létrejött egy kezdetleges, síkbeli funkciósema. (2. ábra)

2. ábra: funkciósema (szerző: Kiss Tamás)

D. A harmadik pont

A tényleges közösségi tervezési folyamatot foglalja magába, amely a harmadik lakógyűlésen (2015.10.21.) vette kezdetét igazán, miután rangsorolták a lakók a felvetett belső és külső megosztásra szánt funkciókat.

A tervezési program ezennel kialakult. Azt, hogy a kirajzolódott funkciók közül melyek valósulnak meg, ténylegesen – valós keretek között – a pénzügyi-gazdasági számítások határozzák meg. Jelen esetben egy körülbelüli számítás és a telek paramétere alapján húztam meg a hozzávetőleges határt. A következő lépés a megfelelő beépítés kiválasztása, belső és külső terek megtervezése, szoros együttműködésben a lakóközösséggel. Mindez további lakógyűléseken, folyamatos konzultáció mentén zajló folyamat és jelen cél egy vázlattevéi állapot elérése.

Összegzés

A cohousing létrehozási folyamatnak a negyedik és ötödik pontjától eltekintünk, mivel fiktív tervről van szó. (Építéskivitelezés és használat-üzemeltetés). A beépítési koncepció mára már körvonalazódott, viszont továbbra is formálódik a belső és külső terek hatására. Az idő szűkössége és a terjedeleme korlátai miatt ezen séma egy sajátos, redukált kivonatot adhat, amely csak az általam legfontosabbnak vélt elemeket emeli ki.

VI. VÉGSŐ KONKLÚZIÓ LEVONÁSA

Arra a végkövetkeztetésre jutottam, hogy a régiókban élő társadalom nem áll készen még befogadni a modern közösségi lakhatási formát, mert nehéz az emberek társadalmi berögződéseinek rövid időn belül változtatni. Jelen feladatunk az első, és az azt követő jó néhány működő példával bizonyítani, hogy ez egy járható út és megoldást jelent a lakásproblémákkal küzdők számára. Ehhez szükséges az új generációk megváltozott gondolkodásmódja, amelyet a közösségi lakozásba való fokozatos visszaneveléssel lehet elérni. Így azok akik már egy ilyen közösségbe születnek bele, ezt a magatartásformát tanulják és örökölik tovább, valamint gyakorolják a tágabb értelemben vett társadalomban.

A lakóközösségi toborzás során tapasztalt érdektelenség alátámasztja, hogy nem ismerik a fogalmat és szükséges terjeszteni a témát a létező összes fórumon, hogy eljusson a köztudatba. Ebből következik, hogy nem is állunk készen „jól lakni”.

Alternatívát jelenthetne ha egy innovatív szemléletű cég vagy beruházó (későbbiekben a fenntartó is) invesztálna cohousing projektekbe. Elképzelhető lenne az is, hogy külföldre kényszerült magyarok fektetnének be egy alapba és abból építkezne egy szövetkezeten keresztül a közösség, azonban ennek a jogi háttere még nem kiforrott. A jelenben is főleg a gondolkodó középosztályt célozza meg ez a lakhatási forma, mert náluk játszik szerepet a tudatosság.

Az építészeti formálás tekintetében lehet, hogy nem a legkorszerűbb megoldásokkal élnek a gazdaságosság miatt, azonban megfelelő építészeti eszköztárral, a környezetünkben fellelhető természetes, egyszerű és bevált anyagokból szerényen megfogalmazott épületeket kíván ez a lakhatási forma. A történelmi példákban levonva a tanulságot a diplomamunkámban kiemelt figyelmet szentelek a fenntarthatóságra, variabilitásra (átalakíthatóságra), mert mindig **a kor folyton változó igényeihez kell alakítanunk tereinket és lakókörnyezetünket.**

Végeredményben a cohousing az ember és az építészet szimbiózisa, és itt fontos a sorrend! A közösség megalkotja a programot és egy építésszel karöltve végigkíséri azt a belakásig.

HIVATKOZÁSOK

- [1] Kollektív Ház Miskolc '79-'09, Kiadó: a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Építész Kamara és a Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum, Miskolc, 2009., p.10.
- [2] A cohousing a mai értelemben vett (a '60-as évek dán modelljétől kezdődően) közösség-orientált lakozási formát jelenti, a magyar nyelvben nem létezik még elfogadott/alkalmazott megfelelője.
- [3] Düll Andrea: A környezetpszichológia alapkérdései (Helyek, tárgyak, viselkedés) Budapest, L'Harmattan 2009, Az otthon környezetpszichológiája c. fejezetében használja a kifejezést
- [4] A co-housing szóösszetétel (így kötőjellel írva) a tapasztalatom szerint gyűjtőnevet jelent, a tágabb értelemben vett, összes közösség-orientált lakozási formát értjük alatta.
- [5] <http://epiteszforum.hu/kozossegeben-elni-koperativok-es-szovetkezesek>
- [6] <http://epiteszforum.hu/kozossegeben-elni-koperativok-es-szovetkezesek>
- [7] REPLAN - Innovatív megoldások a városi lakásproblémákra, Megjelentette: Holcim Hungária Otthon Alapítvány, 2015.
- [8] REPLAN - Innovatív megoldások a városi lakásproblémákra, Megjelentette: Holcim Hungária Otthon Alapítvány, 2015., p.14.

VII. TOVÁBBI ÁBRÁK ÉS FOTÓK

Akik egy közösségben szeretnének élni:

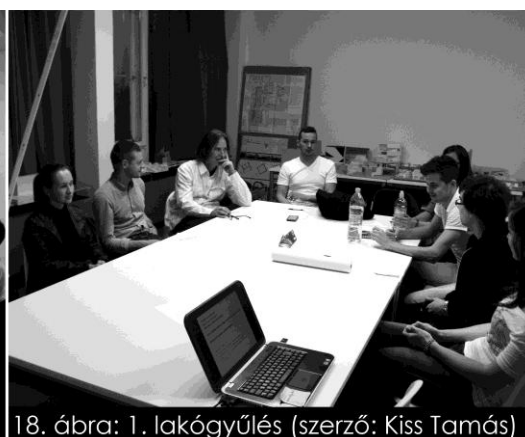
Nati	és huga, barátnője	3 fő
Ildi	és párja+gyerek	3 fő
Mesi	és szülei	3 fő
Fecó	és párja	2 fő
Dénes	és párja	2 fő
Dávid	és jegyese+2 gyerek	4 fő
Áron	és párja	2 fő
Dani	és párja	2 fő

16. ábra: A lakóközösség tagjai

Σ 21 fő

17. ábra: 1. lakógyűlés (szerző: Lality Áron)

18. ábra: 1. lakógyűlés (szerző: Kiss Tamás)

Kiértékelés – Közös Értékek és célok

Dotmocracy – súlyozott szavazás

csend, nyugalom
bevételei forrás (szolgáltatás)
hozott érték (társadalmi)
kültéri tevékenység
közös program
rekreáció
állattartás (háziállat)
megosztás
kultúra
ökologikusság
megújuló energia
pénzügy

20. ábra

21. ábra: 2. lakógyűlés (szerző: Burzuk Dávid)

22. ábra: 2. lakógyűlés (szerző: Kiss Tamás)

„sharing economy, sharing social goods, sharing environment”

25. ábra

A megosztás szintjei (4)

1. szint: társasházak közös terei

2. szint: a szükségesnél több közös tér jelenik meg (pl. közös szauna, hobbiszoba)

Fecó (2)

Mesi + szülők (2,75)

3. szint:

amikor a lakásban olyan közösségi térrel kell keréskülmenni, ami tervezetten találkozássra kész, huzamos tartózkodásra szolgál

Ildi, Dávid, Dénes (3)

Nati, Áron, Dani (3,5)

4. szint:

a lakók nem is feltétlenül rendelkeznek teljes értékű lakásokkal, pl. a/egy konyhát többen közösen használnak

„sharing economy, sharing social goods, sharing environment”

26. ábra

A megosztás szintjei, az épület szintjei(!?)

Gazdasági fenntarthatóság		
a rendelkezésre álló javak felhasználása		
1. szint:	rövid távon térül meg	X X X X X
2. szint:	hosszú távon térül meg	X
3. szint:	generációkon/ életünkön túl térül meg	X X
Környezeti fenntarthatóság		
a természeti környezetre gyakorolt hatása összességét tekintve		
1. szint:	negatív/káros	
2. szint:	megközelítőleg nulla	X X X X X
3. szint:	pozitív/javító	X X X
Társadalmi fenntarthatóság		
a társadalmi kohézió/felelősségvállalás hatóköre (a cohousing)		
1. szint:	belső közösségére terjed ki	X X X
2. szint:	szomszédságára is kiterjed	X X X X X
3. szint:	a szociálisan hátrányos helyzetű csoportokra is kiterjed	

27. ábra

28. ábra: 3. lakógyűlés_ dotmocracy közben (szerző: Kiss Tamás)

Felmerült közösségi funkciók	Dotmocracy
Belső	
mosókonyha – szárítógépek
konyha – nappali
sportterem – más rekreációs tevékenység (szolgáltatás is)
öko-bolt (szolgáltatás is)
szauna
könyvtár sarok/szoba
iroda – műterem (szolgáltatás is)
gyermekmegőrző (szolgáltatás is)
Külső	
kerékpár tároló
közös tetőkert – tetőtérasz
szerelő – barkács műhely
haszonkert
állattartás – épület, ől
aquaponia

29. ábra